

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ NHÀ NƯỚC VÀ XÂY DỰNG CHÍNH QUYỀN DÂN CHỦ NHÂN DÂN, VỀ CẢI CÁCH HÀNH CHÍNH

TRƯỜNG THỎ HIEM (*)

Hồ Chí Minh, người khai sinh ra nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, Nhà nước dân chủ nhân dân tiến bộ ở Đông Nam Á suốt chặng đường cách mạng, tổ tông của người về nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân nhờ lao kim chẻ nam hành nông cho một Nhà nước của dân, do dân và vì dân, phát triển trường kỳ và ngày càng lớn mạnh. Nhờ về người, chúng ta quản trị sâu sắc và niềm lại những nét chính về tổ tông xây dựng Nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân, cải cách hành chính của người.

1. Về xây dựng nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân; cải cách hành chính

Xây dựng Nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân luôn là mối quan tâm hàng đầu trong tâm tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, người nhận thức sâu sắc và xây dựng thành một nền tảng lý luận về một nhà nước của dân, do dân và vì dân; một chính quyền với cải cách hướng tới là dân giàu nước mạnh, xã hội dân chủ công bằng và văn minh. Người nhận tiếp thu có chọn lọc các nguồn tư tưởng khoa học pháp lý và hành chính nhà nước để xây dựng thành công Nhà nước dân chủ nhân dân. Nhờ lao sức kết tinh giữa tính nổi bật dân tộc với tính tiến phong của giai cấp vô sản thành nền tảng lý luận khoa học Hồ Chí Minh.

Trước hết, người cho rằng, nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân có cơ sở xã hội là dân tộc. Nhờ lao một nhà nước của dân tộc, của nhân dân kết các dân tộc. Ngay sau Cách mạng Tháng Tám 1945, Nhà nước dân chủ nhân dân ra đời, người khẳng định: "Chính phủ... là Chính

phủ toàn dân nhân kết và tập hợp nhiều nhân tài không năng phải"⁽¹⁾. Tổ tông này của người lao sức tiếp thu tinh hoa của nhân loại và cảm nhận sâu và truyền thống dân tộc, kết tinh thành tổ tông Hồ Chí Minh về một nhà nước và một chính quyền thống nhất về quyền lợi, nội là quyền dân tộc gắn chặt với chế độ dân chủ do nhân dân làm chủ quyết định các vấn đề hệ trọng của nhà nước.

Thứ hai, người nhận thức sâu sắc về một nhà nước với chính quyền dân chủ nhân dân, nội là tính dân tộc lòng và trong chế độ dân chủ của nhà nước: "Xây dựng một nền Hiến pháp và phòng diện chính trị xã hội, theo tổ tông dân quyền"⁽²⁾. Phải nhận thấy rằng tổ tông của người về nhà nước dân chủ và chính quyền dân chủ nhân dân không bị giới hạn theo cách hiểu đơn thuần là nền dân chủ tư sản hoặc không rộng khung nhận quyền và dân quyền xét về quyền cải nhân con người và quyền công dân mà nội là nâng lên thành quyền dân tộc⁽³⁾.

Trước các luận cứ trên, chúng tôi cho rằng, tổ tông của người về nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân nội là kết hợp từ các yếu tố sau:

Một là Nhà nước và chính quyền dân chủ nhân dân phải xuất từ cải cách nhân dân, nội là nhà nước của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân.

Khi xây dựng nhà nước và chính quyền, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khẳng định rằng: "Chính quyền nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa là nhà nước của nhân dân, do nhân dân và vì dân...". Tổ tông này của người nội là

(1) GS. Hoàng Trọng Truyên. *Tổ tông Hồ Chí Minh về nhà nước*.

(2) Nguyễn Ái Quốc. *Bản yêu sách của nhân dân An Nam gửi Hội vận quốc* 1926.

(*) PGS.TS., Hiệu trưởng Trường Cán bộ Thanh phố Hồ Chí Minh.

thể chế hoá qua các bản Hiến pháp 1946, 1959, 1980 và 1992 quy định về thể chế nhà nước ta. Khi chính quyền nhân dân mới được thành lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã trình trong tuyên bố “*Chính phủ là công bộc của nhân dân*”, “*Nếu không coi nhân dân thì Chính phủ không đứng vững*. Nếu không coi Chính phủ thì nhân dân không ai dẫn đường. Vậy nên Chính phủ với nhân dân phải luôn kết thành một khối. Ngay nay, chúng ta hãy xây dựng nên nước Việt Nam dân chủ công hoà. Nhưng nếu nước nước nào lập mà dân không được hưởng hạnh phúc thì do, thì nước lập chẳng có nghĩa lý gì.” Trên cơ sở các luận thuyết này, người cho rằng, nhà nước của dân chủ công hoà là “*bao nhiêu quyền hạn đều là của dân*”, Nhà nước do dân là “*chính quyền từ xa về Chính phủ trung ương do dân cử ra*”⁽⁴⁾, Nhà nước vì dân là “*bao nhiêu lợi ích đều vì dân*”, do vậy, “*Việc gì có lợi cho dân thì phải làm cho kỳ được. Việc gì có hại cho dân, thì phải hết sức tránh*”⁽⁵⁾.

Hai là Nhà nước phải do giai cấp công nhân lãnh đạo và liên minh công, nông, trí thức lãnh đạo nên ta xây dựng nên chính quyền dân chủ nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “*...Cơ sở xã hội của Nhà nước là toàn dân tộc, nên ta xây dựng nên liên minh công – nông, lao động trí óc đồng sức đồng lòng của giai cấp công nhân*”. Trong tiến trình cách mạng, Người đã xác định nhiệm vụ chính trị của cách mạng Việt Nam là “*Nhân nhượng quốc chủ nghĩa Pháp và bán phong kiến. Làm cho nước Nam nước ngoài toàn nước lập. Đứng ra Chính phủ công nông binh. Tách rời ra quân đội công nông*”⁽⁶⁾. Do vậy, Người đã phải nêu hết sức mình để xây dựng một nhà nước mà nền tảng là giai cấp công nhân lãnh đạo, liên minh công nông và nên ta xây dựng vững chắc nhà nước và phải triển khai chính quyền. Nên ta xây dựng tổ chức này và làm kim chỉ nam cho mọi hoạt động xây dựng và cải cách xã hội mà nhà nước ngay cả gần đây hơn, nền tảng là chính quyền của nhân dân.

Ba là Nhà nước phải được xây dựng trên nền tảng tổ chức pháp quyền và nhà nước pháp

quyền.

Là người lãnh đạo nhà nước không thiên về một hay pháp trị mà kết hợp nhuần nhuyễn hai yếu tố này làm một và vận dụng khéo léo vào thực tiễn nước ta, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận thức sâu sắc vai trò của pháp luật trong việc hành, quản lý xã hội: “*Bây giờ xin pháp luật hành, trăm việc phải có thể linh pháp quyền*”⁽⁸⁾.

Khi xây dựng nhà nước, Người cho rằng, “*Nhà nước Việt Nam dân chủ công hoà phải là nhà nước hợp pháp, hợp hiến*”. Tố tụng xuyên suốt của Hồ Chí Minh là “*Nhà nước dân chủ hợp pháp là nhà nước thật sự dân chủ, do toàn dân cử ra và quản lý xã hội bằng pháp luật*”.

Tuy nhiên, sự kết hợp giữa nước và pháp trị nước Người thực hiện bằng việc Nhà nước phải được nhiều hành bằng pháp luật kết hợp với giáo dục nhà nước, nâng cao giác ngộ cho nhân dân. Muốn thế phải làm nhà nước tập trung, có một bộ máy hành chính mạnh, hiệu lực, nước quản lý nhiều hành bằng pháp luật và phải làm cho pháp luật có hiệu quả thực tế Người cho rằng, “*một nhà nước mạnh, có hiệu lực phải quản lý bằng pháp luật, không một giờ một phút nào thiếu pháp luật, coi thường pháp luật*”.

Trong tổ chức và hoạt động của Nhà nước pháp quyền thì hạt nhân là nội dung của bộ công chức. Tố tụng của Người về nội dung của bộ công chức cũng nước thể hiện trên nhiều phương diện. Người cho rằng, nếu có một bộ máy nhà nước trong sạch, vững mạnh, có hiệu lực trước hết phải có nội dung của bộ nhân viên có nhà nước, gương mẫu trong chấp hành pháp luật. Muốn thế phải làm những người am hiểu pháp luật và các ngành nghề chuyên môn. Do vậy, người đã dạy cán bộ pháp: “*cán bộ nếu cao cấp công chức phải công, thủ pháp, chí công vô tư*”⁽⁹⁾. Đây cũng là bài học xương máu mà trong bối cảnh phong, chống tham nhũng hiện nay chúng ta cần vận dụng triệt để Phải minh bạch trong tổ chức và hoạt động của nhà nước, nội dung minh bạch tổ chức pháp luật, tức là pháp luật phải rõ ràng, công bằng; thì nói với pháp luật là tính thực thi công vụ của cán bộ công chức, nghĩa là sự áp dụng pháp luật chính xác, đúng đắn của những

(3) GS. Hoàng Trọng Truyên. *Sđđ*.

(4) Hồ Chí Minh. *Toán tập*, t.5, xuất bản lần thứ hai, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 1995, tr.698.

(5) Hồ Chí Minh. *Sđđ*, t.3, tr.1

(6) Hồ Chí Minh. *Sđđ*, t.6, tr.88.

(7) Hồ Chí Minh. *Sđđ*, t.1, tr.438.

(8) Hồ Chí Minh. *Sđđ*, t.5, tr.382.

người phục vụ nhà nước nên phải bình đẳng, mọi quy định của pháp luật đều phải bình đẳng trước pháp luật. Muốn vậy, mỗi người cần bỏ công sức phải “vừa hồng, vừa chuyên” nghĩa là giỏi về chuyên môn, am hiểu về pháp luật, coi nhà nước cách mạng trong sáng.

Thời tở, mỗi người nên hành chính nhà nước mang tính dân chủ thực sự chứ không phải dân chủ hình thức.

Này là vấn đề mà hiện nay các nước tiến bộ đang rất quan tâm tới, nếu không kích thích được nhau khi xây dựng bộ máy nhà nước. Ở nước ta, vấn đề này cũng đang đặt ra những thách thức không nhỏ bởi vì, nếu thực hiện tốt dân chủ thực sự trên thực tế thì mỗi người mang lại hiệu quả cũng là một chính quyền dân chủ nhân dân, nếu sa vào dân chủ hình thức, nghĩa là nói nhiều làm không bao nhiêu, chèn lấn che giấu những cái xấu bên trong thì không có ý nghĩa gì của chính quyền dân chủ nhân dân.

Tờ tường về dân chủ trong thực tế của Hồ Chí Minh sẽ giúp khắc phục những điều mà Người không cho rằng dân chủ hình thức, giải thích mà người nhận thấy có phần thực sự không còn phiến diện, chèn lấn nếu ôi một nhà con thắp, coi sự xuyên tạc, tỏ vẻ Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp thu những điều tốt đẹp từ dân chủ hình thức của nước ngoài để xây dựng dân chủ thực tế trong nhà nước Việt Nam. Nói là các quyền mà Nhà nước phải đảm bảo cho nhân dân như: quyền chính trị, quyền kinh tế và quyền xã hội. Theo Người thì con người sống phải có nhà nước nên phải các quyền nêu trên, mỗi người có công ăn việc làm, có nhà ở, có việc sống xứng đáng; quyền sống trong xã hội bình đẳng, bác ái; quyền sống trong xã hội hành phúc cho bản thân và những người xung quanh...

2. Những bài học rút ra

Thời nhất, Hồ Chí Minh nhắc lại cho chúng ta đi sâu hơn về nguyên tắc: Nhà nước là trung tâm của hệ thống chính trị, trung tâm quyền lực, là vấn đề chủ chốt của cách mạng những nhà nước mới phải mang bản chất của giai cấp công nhân,

nhà nước dân tộc, dân chủ nhân dân. Do vậy, trong bối cảnh hiện nay, chúng ta đang quan tâm tới tiến lên chủ nghĩa xã hội, cần thiết mỗi hệ thống chính trị, trong nội dung trong vấn đề trung tâm là cải cách nền hành chính nhà nước, mỗi một thể chế chính trị mạnh mẽ bằng nền móng là tất cả công việc của nhà nước, vấn đề dân tộc là công việc của nhân dân.

Thời hai, vấn đề triết lý nền tảng của Người về thực hiện xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN vì chế độ nhà nước pháp quyền thì chính quyền mỗi thực sự là của nhân dân, nhà nước thực sự quyền lực trên cơ sở pháp luật.

Thời ba, vấn đề triết lý nền tảng của người vào việc cải cách thể chế và phòng thực hoạt động của Nhà nước. Phải thực hiện phân cấp mạnh mẽ những nhiệm vụ nguyên tắc tập trung dân chủ trong tổ chức và hoạt động của Nhà nước. Trong nội dung là quyền lực nhân dân, lấy dân làm gốc nên thực hiện cải cách thể chế nhà nước, kiến tạo hệ thống cải cách quan trọng Trung ương tới nhà phòng, xây dựng mỗi người cần bỏ công sức chuyên nghiệp, coi nhà nước tốt.

Thời tở, kiến quyết định lại biểu hiện của chủ nghĩa cải cách trong nền hành chính nhà nước hiện nay, mỗi là các biểu hiện mà dân chủ nhân dân thực sự thực quyền. Nếu trong bối cảnh hiện tại, chúng ta muốn cải cách nền hành chính nhà nước thì trước hết phải cải cách từ vấn đề con người. Một bộ máy nhà nước có nhiều phe phái, mất đoàn kết, cực đoan phòng, xem nhà và nói về kiếm tiền thì không bao giờ có nhà nước pháp quyền và chính quyền dân chủ. Theo tờ tường của Bác, cốt lõi của bộ máy là có cải cách nhân viên nên phải chỉnh đốn từ hai nhân của bộ máy mỗi là những người thực sự công việc. Chính quyền có gần dân hay không, các quyết sách có phù hợp long dân hay không nếu nhà ở cải cách Mặt khác, cải cách nền hành chính nhà nước phải bắt đầu từ việc xây dựng lại mỗi người cần bỏ công sức hành chính. Do vậy, học tập tờ tường của Người, chúng ta phải thực hiện triết lý nền tảng của vấn đề cải cách bỏ công sức thì mỗi người cần cải cách nền hành chính thanh công.

